

YÜKSEK FAİZ sermayeyi de tüketiyor

Yüksek faizin sanayiye maliyeti katlanarak artıyor. Haziran 2023'ten bu yana uygulanan yüksek faize direnmeye çalışan **sanayici**, tüccar, ihracatçı ve çiftçinin kazancının büyük bir bölümü paradan para kazanan rantiyeciye gidiyor. Kârlarını finansman gideri olarak ödemek zorunda kalan sanayicilerin sermayesi de faizcilerin eline geçmeye başladı.

Yüksek faizin sanayiye maliyeti katlanarak artıyor. Kovid salgını, Rusya Ukrayna Savaşı, asrın felaketi Kahramanmaraş depremleri, EYT yükü ve seçim gibi önemli badireleri yüzde 8,5 faiz ve yüzde 38 enflasyon ile geride bırakan Türkiye, Haziran 2023'teki politika değişikliğinin ardından bir türlü belini doğrultamadı. **Sanayi** şirketlerinin karlılıklarını eriten yüksek faiz politikası; işletmeleri, malını mülkünü satarak ayakta kalmaya çalıştığı zor bir sürece soktu. Yatırımcıların, işletmelerin, **sanayicilerin** sermayesi faizcilerin eline geçmeye başladı. **Sanayi** kuruluşlarının zararları veya karlılıklarının düşüşü, büyük bir vergi kaybını da beraberinde getirecek. Zarar artışı için geliri düşen işletmelerin gelir vergisi de düşecek. İşletmelerin daha düşük vergi vermesi devletin büyük bir vergi kaybına uğramasını bu da bütçe açığının artmasını beraberinde getirecek. Yüksek faizlere direnmeye çalışan işletmeler, kapatılma veya yok pahasına satılma riskiyle de karşı karşıya.

KURUMLAR VERGİSİ ERİDİ

Türkiye'nin merkezi yönetim bütçe gelirleri 2024'te bir önceki yıla göre yüzde 66,5 artarak 8 trilyon 670 milyar lira, giderleri de yüzde 63,6 artarak 10 trilyon 777 milyar lira oldu. Bütçe açığı ise 2 trilyon 106 milyar lira olarak kayıtlara geçti. Bunda kurumlar vergisindeki erimenin büyük etkisi oldu. Gelir vergisinin yüzde 120, dahilde alınan katma değer vergisi yüzde 96,4, özel tüketim vergisi yüzde 56,4, banka ve sigorta muameleleri vergisi yüzde 158,8, ithalde alınan katma değer vergisi yüzde 40,5, damga vergisi yüzde 78,9, harçlar yüzde 59,6 ve diğer vergi gelirleri

yüzde 40,5 arttığı 2024'te kurumlar vergisi sadece yüzde 13 arttı. İşletme kârları üzerinden alınan kurumlar vergisindeki düşük performans; **sanayicinin**, KOBİ'lerin, tüccarın ve ihracatçının yüksek faiz yükü altında ezildiğini gösteriyor.

İHRACATI DA VURUYOR

ISO 500'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. Bu rakamlar, 2021 ve

FAİZ YUKSELDİKÇE FİNANSMAN GİDERİ ARTIYOR

YIL	TİCARİ KREDİ FAİZİ (%)	ISO 500'ÜN FAİZ GİDERİ (TL)	DEĞİŞİM (%)
2019	12,0	36.037.886.857	-40,4
2020	19,7	44.536.462.770	21,5
2021	24,4	91.188.236.834	72,8
2022	15,85	133.959.348.481	-19,3
2023	52,82	276.459.852.289	16,8

2022 yıllarına göre Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu için zayıf bir performans işaret ediyor. Üretimden satışlarda büyüme 2022'de yüzde 119 iken, 2023 yılında yüzde 42,1'e geriledi. Enflasyondan arındırıldığında ise üretimden satışların 2023'te reel olarak yüzde 13,8 oranında gerilediği görülüyor. **ISO 500** büyük **sanayi** kuruluşunun ihracatı ise 2023'te yüzde 2,9 düştü. Türkiye'nin toplam **sanayi** ihracatı ise aynı

yıl yüzde 2 geriledi.

ZARAR ARTIYOR

Türkiye'nin ekonomi politikasında makas değişikliği yaptığı 2023'te, **ISO 500**'ün faaliyet kân yüzde 39,7 oranında artarak 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. Ancak burada önemli bir detay daha dikkat çekiyor. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr (FAVÖK) yüzde 45,5 artışla 1

trilyon 175 milyar liraya yükselmesine rağmen, FAVÖK kârlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı ve neredeyse yerinde saydı. Hatta satış kârlılık oranının 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya indi. 2022 yılında **ISO 500**'de kâr eden kuruluş sayısı 442 iken, bu sayı 2023 yılında 404'e indi. Zarar eden kuruluş sayısı da 58'den 96'ya yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak dikkat çekiyor.

Tüm kâr büyüklüklerindeki artışlar, 2023 yılı enflasyonunun altında kaldı ve reel olarak geriledi. Bunun üç önemli nedeni ise şöyle sıralanıyor; seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim ile faizlerin yüzde 50'ye çıkarılması, 6 Şubat 2023'te yaşanan deprem felaketleri ve yavaşlayan küresel talep.

KÂRLARIN %57'Sİ FAİZE

Faizlerin yüksek olduğu dönemlerde **sanayi** kuruluşlarının ana faaliyet alanları dışına yönelmesi de dikkat çekiyor. Bir başka deyişle, finansman maliyetinin yüksek olduğu yıllarda şirketler parayı yatırıma ayırmak yerine faize yatırıyor. Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşlarında da durum aynı. Toplam faaliyet dışı gelirlerin net satışlara oranının 2023'te yüzde 2,1'den yüzde 3,6'ya yükseldi. Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki payı 2022'de yüzde 22,9 iken, 2023'te yüzde 41,3'e çıktı. **ISO 500**'ün finansman giderleri 2023'te yüzde 92,5 oranında artarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıktı. Bu tablo **sanayicinin** elde ettiği kârın yarısından fazlasını faize ödemek zorunda olduğunu gösteriyor.

► **EKONOMİ SERVİSİ** | İSTANBUL

GÜNCEL

İSO YÖNETİM KURULU BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN

“ÜLKEMİZİN BİR BÜTÜN HALİNDE SANAYİLEŞEREK KALKINMASINI ARZU EDİYORUZ”

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, “Kalkınmanın tüm Anadolu’ya dengeli bir şekilde dağıtılmamış olması önümüzdeki en ciddi sorun. İstanbul, ülke sanayimizin ve dolayısıyla ticaretimizin merkezi. Ancak Türkiye’nin gelişmiş 10 büyük ekonomi arasında yer alması, kalkınmanın Anadolu şehirlerine yayılmasıyla mümkün olacak. İSO olarak ülkemizin bir bütün halinde sanayileşerek kalkınmasını arzu ediyoruz” dedi.

İstanbul Sanayi Odası’nın mesleki eğitim-sanayi iş birliği ve İSO Akademi modelinin tüm şehirlere örnek olması amacıyla geçen aylarda Şırnak, Yalova ve Bingöl Ticaret ve Sanayi Odaları ile de imzaladığı Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolü, Sivas TSO ile de imzalandı.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, konuşmasının başında Bolu Kartalkaya’daki otel yangınında hayatını kaybeden vatandaşlara Allah’tan rahmet, yaralıları acil şifa ve yakınlarına sabır diledi. Türkiye’yi yasa boğan acı olayın iş sağlığı ve güvenliği konusunun ne kadar hayati olduğunu bir kez daha gösterdiğini vurgulayan Bahçivan “İnsan sağlığını korumak, onlar için güvenli bir yaşama ve çalışma alanı ve ortamı oluşturmak en büyük sorumluluktur. İSO olarak iş sağlığı ve güvenliği konusu her zaman önceliklerimiz arasında yer almayan devam edecek. Bu alanda eğitimden saha çalışmalarına kadar yürüttüğümüz çok sayıda proje var. Oda bünyesinde kurduğumuz Afet Yönetimi Şubesi ile İstanbul’daki sanayi tesislerinin can ve mal güvenliklerini korumak, çevreyi de gözeterik işlerinin kesintiye uğramasını en az düzeye indirmek amacıyla sanayi kuruluşlarının deprem dahil olmak üzere, yangın, sel, kuraklık ve benzeri afetlere karşı risklerini azaltma ve kurumsal afet dayanıklılıklarını artırma yönünde çalışmalar yapıyoruz” dedi.

“İstanbul’da sanayinin dayanıklılığı ortaya çıkarılmalı”

Erdal Bahçivan, “Yeri gelmişken, Türkiye sanayi üretiminin yaklaşık yüzde 40’ını gerçekleştiren İstanbul’daki sanayi tesislerinin depreme dayanıklılık

durumunu ortaya çıkaracak bir çalışma yapılmasının ve kentsel dönüşüme benzer bir ‘sanayi dönüşümü’ projesinin süratle hayata geçirilmesinin artık çok kritik ve elzem hale geldiğini bir kez daha vurgulamak istiyorum. Ayrıca, teknolojik ilerlemeler sonucu oluşan yeni güçlendirme teknikleri de akademik bir altyapı ile desteklenerek güçlendirme mevzuatımıza girmelidir” dedi.

“Kalkınmanın Anadolu’daki dengesiz dağılımı en ciddi sorun”

Türkiye’nin, artık gençlerin artık tüketmekten değil, üretmekten ve girişimci olmaktan ibaret alan bir toplum haline gelmesi gerektiğini belirten Erdal Bahçivan, “Rekabetin giderek arttığı bir dünyada; odağında üretimin olduğu bir girişimcilik bilinci ve ruhunun ülkemizde geliştirilmesinin, özellikle kadın girişimcilerin önünün daha fazla açılması çok önemli. Kalkınmanın tüm Anadolu’ya dengeli bir şekilde dağıtılmamış olması önümüzdeki en ciddi sorun. İstanbul, ülke sanayimizin ve dolayısıyla ticaretimizin merkezi. Nüfusu, iş gücü ve tecrübesiyle dünyadaki birçok devletten daha büyük. Türkiye’nin dünyaya açılan kapısı. Ancak, Türkiye’nin gelişmiş 10 büyük ekonomi arasında yer alması, kalkınmanın Anadolu şehirlerine yayılmasıyla mümkün olacak. İSO olarak bu gerçekten hareketle ülkemizin bir bütün halinde sanayileşerek kalkınmasını arzu ediyoruz. Kalkınma ancak ekonomik gelişmişlik, sosyal gelişmişlik, insani gelişmişlik, sürdürülebilirlik ve yönetim unsurlarının aynı anda ve birbirleriyle uyumlu olarak gelişmesi halinde sağlanabilir. Bu amaçla, bilgi birikimimizi ve tecrübemizi İstanbul dışındaki iş insanlarıyla paylaşmak üzere illerimizi ziyaret ediyoruz. Geçmiş yıllarda Sivas’ı da ziyaret etmiştik. Acımasız küresel rekabet koşullarında güçlü birliklilikler yaratmak zorundayız. Her şeyi devletten beklemek haksızlık, hepimize büyük görevler düşüyor. Şehirlerin gelişmesinde üniversite-sanayi iş birliği önemli bir şans olarak kullanılabilir. Geçtiğimiz aylarda Şırnak, Yalova ve Bingöl Ticaret ve Sanayi Odalarımızla imzaladığımız İSO Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolü (MEİP) sonrasında bugün Sivas Ticaret ve Sanayi Odamızla da benzer bir iş birliğine imza atacak olmaktan büyük memnuniyet duyduğumuzu ifade etmek istiyorum” dedi.